
Geliş Tarihi (Received): 9.10.2024
Kabul Tarihi (Accepted): 29.12.2024

Araştırma Makalesi/ Research Article

2014-2024 Yılları Türkiye'deki Kadın Folkloru Çalışmaları Üzerine Bir Değerlendirme

Tuğçe Özdemir *

Özdemir, T., Türk Folklor Araştırmaları/Turkish Folklore Research Journal. 2025/1, Sayı: 370, 216-239. e-ISSN 3023- 4670. DOI: 10.61620/tfa51. <https://turkfolklorarastirmalari.com>

Öz

Kadınlar bir toplumun kültürünü zenginleştiren, renklendiren ve birçok uygulamayla topluma yön verir. Türk folklorunda inceleme ve araştırma konusu olan pek çok unsur arasında kadın, tarihsel ve kültürel açıdan merkezi bir konuma sahiptir. Kadının toplumsal hayattaki rolü ve Türk kültürüne sağladığı katkılar, kadın folkloru çerçevesinde de detaylı bir şekilde analiz edilmekte ve açığa çıkarılmaktadır. Türk folklorunda kadın sadece bir tema değil, aynı zamanda bir üretici ve taşıyıcıdır. Bu bağlamda yapılan akademik çalışmalar, kadın folklorunun derinliğini ortaya çıkararak kadının tarih boyunca Türk kültürüne olan etkisini anlamamıza olanak sağlamaktadır. Kadın folkloru çalışmalarına duyulan ihtiyacın temelinde, kadının toplumsal bağlamda kendi kimliğini ve varlığını ifade edebilme gerekliliği bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, saha araştırmalarında erkek araştırmacıların toplumun kültürel yapısı nedeniyle çekimser davranma durumları, bu alanda gerçekleştirilecek yayınların kapsamını ve çeşitliliğini sınırlandırmaktadır. Bu makalede, Türk halk bilimi alanında son on yıl içinde kadın folkloru üzerine gerçekleştirilen akademik çalışmalar incelenmiş, bu çalışmalara ait makale, tez ve kitap başlıklarının bibliyografik künyeleri sunularak genel bir değerlendirme yapılmıştır. Sonuçta kadın folkloru alanındaki akademik kitapların sayısının artırılması ve bu alanda daha kapsamlı, disiplinler arası araştırmaların teşvik edilmesi önerilmiştir.

Anahtar sözcükler: kadın, kadın folkloru, Türk kültürü, bibliyografya, değerlendirme

* Öğr.Gör/Lecturer. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi/ Eskişehir Osmangazi University, Turkish Language Teaching Application and Research Center Türkiye, e-posta: tugceozdemir26@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-9112-2641

An Evaluation on Women's Folklore Studies in Turkey Between 2014-2024

Abstract

Women are the beings that enrich and colour the culture of a society and shape the society with many practices. Among the many elements that are the subject of study and research in Turkish folklore, women have a central position in historical and cultural terms. The role of women in social life and their contributions to Turkish culture are analysed and revealed in detail within the framework of women's folklore. In Turkish folklore, woman is not only a theme but also a producer and carrier. Academic studies reveal the depth of women's folklore and enable us to understand the impact of women on Turkish culture throughout history. The basis of the need for women's folklore studies is the necessity for women to express their identity and existence in the social context. In addition, the abstention of male researchers in field research due to the cultural structure of the society may limit the scope and diversity of publications to be carried out in this field. In this article, academic studies on women's folklore in the field of Turkish folklore in the last ten years have been examined, and a general evaluation has been made by presenting the bibliographic tags of the articles, theses and book titles of these studies. It is suggested to increase the number of academic books in the field of women's folklore and to encourage more comprehensive, interdisciplinary research in this field.

Keywords: woman, woman folklore, Turkish culture, bibliography, evaluation

Giriş

Anaerkil toplum yapısından ataerkil topluma geiş kültürel alt yapısına sahip Türkiye’de kadın çalışmaları, anaerkil toplumun izlerinin gnmzde de devam ettiğini ortaya koymaktadır. Kültürel bağlamda yerleşik hayatın oluşumunda kadınların etkisi ve günümüz kadınının kültürle ilişkisi üzerine yapılan incelemeler, kadın folkloru kavramını doğurmuştur. Halk biliminin geçiş dönemlerinden sözlü edebiyat ürünlerine kadar birçok alanında kadın, ana karakter olarak önemli bir konumda yer almaktadır.

Tarihin başlangıcından bu yana, kadınlık dünyasının eşitlik ve hak arayış mücadelesi devam etmektedir. Doğal şartların fizyolojik olarak, kadın ve erkek arasında yarattığı farklılıklar, kimi kültürlerin, dinlerin yüklediği tortularla derinleşmiştir (Kırkpınar, 2010: 26). Kadının fizyolojik ve psikolojik güç değerleri arka planda tutulmaya, zayıflatılmaya maruz bırakılmıştır.

Sanayi Devrimi sonrasında artan iş gücü ihtiyacı, kadınların toplumdaki rolüyle ilgili sorunları da gündeme getirmiştir. Bu süreç, kadınların kamusal alanda daha görünür hale gelmesi ve üretim süreçlerine katılmaları için verdikleri mücadelenin başlangıcını oluşturmuştur. Bu süreçten dolayı feminizm diye bir düşünce akımı ortaya çıkmıştır. Feminist hareket, kadınların sosyal hayata katılımıyla başlamış, zamanla teorik bir hal alarak sosyal bilimlerde yer bulmuş ve akademideki erkek egemen "bilgi"ye karşı çıkmıştır. (Yolcu, 2017: 2). Kadın kültürüne dair düşüncelerin hem antropolojik hem de halk bilimsel çalışmalarla akademide bir yer edinerek konumlanması, kadına dair oluşturulan tabuların yıkılmasına ve bilimsel nitelikte irdelenebilmesine olanak tanımıştır.

20. yüzyılın feminist düşüncesi, antropoloji ve folklor disiplinlerinde biyolojik cinsiyete dayalı farklılıklardan ziyade kültürel kabullere göre biçimlenmiş “toplumsal cinsiyet”in kavramsallaştırılarak kadının ev-içi rolleri, kamusal ve özel alandaki konumu üzerine çözümlerler yapılmasına n ayak olmuştur (Yolcu, 2017: 5). Kadın yaşamının sadece ev içinden ibaret olmadığı, kent yaşamının da getirisi ve katkısıyla kadının rol ve görev tanımlanmasında kalıplaşmış geleneksel cümlelerin dışına ıkılabilmemiştir. Kadının sadece aile olgusundan ve annelik rolünden yüceltilmesinin yanlış olduğu kanısıyla kadının topluma kattığı kültürel ve sosyolojik değerler

incelenmeye başlanmıştır. Kadının hem davranışı, hem dili, hem de sosyolojik konumu birçok yeni olgunun varlığını ispatlamıştır.

Bir kültürün yaşayışını, yapısını ifade eden folklor; kadının toplumdaki yeriyle ilgili belirli bir kültür tipolojisi içinde kurallar, davranışlar ve fikirler oluşturup belirlemeye yardımcı olmaktadır (Yolcu, 2017: 5). Kadının yer alabildiği mekânlar, dile getirebildiği sözler, özgürlük alanı, kadını yücelten değerler, kadının ekonomik, sosyolojik, psikolojik vb. disiplinler arası bakış açılarıyla topluma kattığı anlam bütünlüğü ve sahip olduğu haklar, folklor çatısı altında; yeri gelip saha içerisinde, yazılı metinlerde, iletişim ile tespit edilebilen bir boyut kazanmıştır.

Türk folklor araştırmalarının temelleri Ziya Gökalp, M. Fuad Köprülü ve Rıza Tevfik tarafından atılmış olup, bu alanın ikinci ve üçüncü kuşak temsilcileri büyük ölçüde erkek araştırmacılardan oluşmuştur. Ancak Türkiye'nin önde gelen halk edebiyatı uzmanlarından Mehmet Kaplan'ın katkılarıyla Türk folklor araştırmaları, akademikleşmenin başlangıç yıllarında Umay Günay ve Bilge Seyidoğlu gibi iki önemli kadın araştırmacıyı kazanmıştır (Aça, 2017: 17). Zamanla kadın araştırmacıların akademideki sayısının artması, kadın folkloru çalışmalarına olan bakışın olumlu yönde değişmesini, ilginin de belirgin bir şekilde yükselmesini sağlamıştır.

Türk folklor araştırmalarında kadın çalışmalarının dâhil olma bilincini Özkul Çobanoğlu'nun *Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri* (Akçağ, 2018) adlı kitabında yer verdiği halk bilimsel feminist kuram da desteklemiştir. Bu kuram kadın çalışmalarının ve kadın araştırmacıların halk bilimi araştırma sahasında belirli bir disiplin ve çerçeve etrafında şekillenmesine yardımcı olabilmektedir.

Kadın folkloru, yalnızca kadınlardan derlenen verilerin özel bir kategorisi olarak değerlendirilmemelidir. Bu alan, kadınlık olgusunu temel alarak içeriğini toplumsal dinamikler ve verilerle ilişkilendiren bir yaklaşımı benimsemelidir. Bu bakış açısı ile toplumda kadın merkezli üzeri kapatılan, tabu olarak görülen, susturulan ya da irdelenemeyen birçok olgunun kadının aktif olarak yer almasıyla birlikte ses getirebildiği, bilimsel bir nitelikte incelenebildiği, toplumun aydınlatılabildiği görüle-bilmektedir. Bu bilinçlendirilmenin sadece folklor üzerine etkili olmadığı antropoloji, sağlık, hukuk, siyaset, sosyoloji, psikoloji ve birçok alanı etkilediği aşikârdır.

Kadın folkloru çalışmalarının daha çok kadın araştırmacılar tarafından sürdürülmesinin temelinde; kadın araştırmacıların kadınların yer aldığı toplu ortamlara, etkinliklere erkeklerden daha rahat girebildikleri, malzeme toplanması sürecinde kadın kadına aktarımın daha rahat yapılabildiği görülmektedir. Kadınlar toplumda yıllardır bir tabu halinde aktarılan zelini bilimsel bir araştırma için bile olsa dile dökmekte oldukça zorlanmaktadır. Bu zorlukların aşılması yolunda samimiyet ve kadın kadına iletişimin avantajından yararlanılmaktadır.

Bu çalışmanın 2014-2024 yılları arasını kapsayacak şekilde sınırlandırılmasının temel nedeni, Mehmet Aa'nın "Türkiye'deki Kadın Folkloru alışmaları zerine Bir Değerlendirme" başlıklı yazısıdır. Söz konusu çalışma, 2017 yılında yayımlanmış olup, Türkiye'de halk bilimi çalışmalarının başlangıcından itibaren kadın folklorunun ortaya çıkışı ve folklorun gelişim sürecindeki konumu detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Aa, ayrıca bu süreçte alanda uzman akademisyenlerin rolüne ve onların rehberliğinde kadın folklorunun nasıl şekillendiğine değinmiştir. Çalışmada, 2014 yılına kadar tespit edilen eserlerin isimleri belirtilerek, bu eserlerin konu ve içerikleri üzerinden kadın folklorundaki yeri ve önemi analiz edilmiştir.

Bu çalışmada ise; daha önceki çalışmalara ek olarak 2014 yılından sonra yapılan en temel çalışmalar, bu çalışmaların odak noktaları, kadın folklorunun gelişiminde son nokta üzerinde durulmuş ve ana hatlarıyla aktarılmıştır. İncelenen alışmalar halkbilimi konu alanında ve alanın yaklaşımlarıyla inşa edilmiş olmalarına göre seçilmişlerdir.

1. 2014-2024 Yılları Arasında Yayınlanan Kadın Folkloru Makaleleri ve Bildirileri

Türkiye'de kadın folkloru konusundaki araştırmaların daha çok makale hacmindeki çalışmalar olduğu görülmektedir. Buradaki ana neden, kadın folkloru konularının detaylı bir şekilde, ayrı başlıklar altında incelenmesine ihtiyaç duyulması olabilir.

Kadın folkloru çalışmaları denince akla gelen ilk isimlerden biri Aslı Büyükokutan Töret'tir. Töret'in yapmış olduğu çalışmalar 2014 yılından öncesine de dayanmaktadır. Kadın folkloru üzerine yapmış olduğu çok sayıdaki çalışmanın hem geleneksel kültürdeki kadının yerine hem de kent folkloru bağlamında yerleşen kadının konumuna değindiği tespit edilmiştir. Özellikle son beş yıldır gerçekleşen

kadın folkloru yayınlarının kent folkloruyla ilişkili çalışmalar olduğu da söylenebilir. Çalışma sahası olarak Eskişehir'e odaklanan Töret, Eskişehir'in kentleşme ve kent kültürünün oluşum sürecine paralel bir yaklaşımla ilerleyerek kentte yeni kabul kazanmış kadın folkloru malzemelerini değerlendirmektedir. Töret'in kent merkezli makaleleri ve bildirileri şunlardır: *Kadının Dünyasında "İmece"nin Bireysel ve Toplumsal İşlevleri* (VIII. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi: Kültürel Miras, (2), Ankara, 2013), *Kadın Merkezli Geleneksel Sosyal Mekânların Sanal Ortama Aktarılmasına Bir Örnek: Kadınlar Kulübü* (Halk Kültüründe Kadın Uluslararası Sempozyumu, (1), Şanlıurfa, 2015), *Geleneksel Doğuma Hazırlık Uygulamalarının Günümüz Kent Toplumuna Evrimine Bir Örnek: Bebek Kutlama Partisi* (folklor/edebiyat, 23(90): ss.133-150, 2017), *Geleneksel Türk Düğünlerinde "Oyuna Kaldırıcı Kadınlar": Bireysel ve Toplumsal İşlevleri* (Turkish Studies, 12(15), ss.161-174, 2017b), *Kadının Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Türk Halk Ninnilerine Yansımaları* (Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma, (81), ss.173-191, 2017c), *Aynı Şehirde Yaşayan Kadınların Buluştuğu Bir Sanal Ortam: Eskişehirli Hanımlar Mekânı* (Motif Vakfı Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu, Çanakkale, 2018), *Geleneksel Cinsiyet Tayini Uygulamalarının Günümüz Kent Toplumuna Evrimine Bir Örnek: "Cinsiyet Partileri"* (Folklor/Edebiyat, 24(94), ss.103-118, 2018b), *Toplumsal Cinsiyet Rollerini Bağlamında Eskişehirli Âşık Nurşah'ın Şiirleri Üzerine Bir İnceleme* (Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Folkloru Yazıları, Çanakkale: Paradigma Akademi, ss.39-57, 2019), *Eğitilmiş ve Meslek Sahibi Kentli Annelerin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Güncel Durumuna Dair Bir Değerlendirme: Eskişehir Örneği* (Avrasya Uluslararası Araştırmalar, 8(23), ss.216-243, 2020), *Kent Kökenli Kadın Eğlencelerine Yeni Bir Örnek: Kerem'le Kız Kıza* (folklor/edebiyat, 26(3): ss.647-670, 2020b).

Ayrıca Töret'in doktora öğrencisi Tuğçe Özdemir ile birlikte yayınladıkları; *Kentli Kadının Doğum Sürecindeki Destekçisi: Doula* (Türk Kültürü Araştırmaları, 59(14), 2, ss.121-135. 2021), *Eskişehir'de Bir Sağaltma Ocağı: Albastı* (Motif Akademi Halkbilimi, 15(39), ss.677-690, 2022) adlı çalışmaları yer almaktadır. Yine kadın temalı olarak çalışmalarını sürdüren Özdemir, *Eskişehir Kent Kültüründe Bekârlığa Veda Partileri: Eskişehir Çekim Bahçesi Örneği* (Çağdaş Yaklaşımlar Odağında Toplum ve Kültür Araştırmaları-III. Ed. Mustafa Dinç ve Ahmet Turan Türk. Çanakkale: Paradigma, ss.159-177, 2022), *Muttalip Köyü (Eskişehir) Düğünlerinde Giyilen Geleneksel Kadın*

Giyileri (II. Motif Uluslararası Genç Halk Bilimciler ve Türk Dünyası Kongresi Bildiri Kitabı, 2021) adlı kitap bölümü ve bildirisini yayınlamıştır. Eskişehir'in il yapısı olarak geleneksel kültürden uzaklaşıp kent merkezli batıdan gelen kültürleri kendine uyarlama sürecinde bir geçiş yaşadığı söylenebilir. Gerçekleştirilen çalışmaların içeriği büyük çoğunluğunda kent kültüründe yeni kabul görmüş ve henüz kökleşmemiş kültürel değerlerdir. Eskişehir'de çalışılan kadın merkezli çalışmaların temelinde eğlence olgusunun yer aldığını söylemek yanlış olmayacaktır. Eskişehir, kadının eğlenme anlayışı üzerine özellikle durulabilecek bir kimliğine ve düşünce yapısına sahiptir. Bu noktada Eskişehir'de kadınların çalışma hayatına aktif olarak dâhil olmuş olmaları ve nefes alabilecek ortam arayışının bir ihtiyaç olarak görüldüğü söylenebilir.

Mehmet Emin Bars'ın *Ak Kağan Destanında Kadın Tipi* (Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim, (3/3), ss.94-111, 2014) adlı çalışmasında ele alınan destanda kadın tiplerine, Türk kültür tarihindeki kadının yerinden söz edilerek bir inceleme yapılmıştır.

Pınar Fedakâr ve Nükte Sevim Derdiçok'un çalıştığı *Meslek Folkloru Bağlamında Kıyı Ege Kadın Balıkçı Folkloru* (Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 19(36), ss.95-106, 2016) adlı çalışmada balıkçılık meslek bilgisi ve kültürel ortamına, meslek folkloruna odaklanılmıştır. Bu makalede, meslek ve folklor ilişkisi, bu ilişkinin de kadın balıkçılar örneğinden yola çıkılarak kadın folkloru kapsamında değerlendirilmesi kadın folklorunun yelpazesinin genişliğini ve birçok konuya değinmede aracı olabileceğini göstermektedir. Bu hususta hazırlanan çalışma meslek gruplarına kadın folkloru bakış açısı kazandırmada bir temel atmıştır. Ele alınan ve kadın balıkçılardan derlenenler, "halk takvimi" ve "halk inançları ve uygulamaları" bakımından da incelenmiştir.

Ümral Deveci'nin *Karadeniz Türkülerinde Kadın Olmak* (5. Uluslararası Canik Sempozyumu: Geçmişten Günümüze Şehir ve Kadın, 2016) adlı çalışmasında; hem yaratıcı, hem aktarıcı hem de konu olması itibarıyla kadınların türkülerdeki yeri ele alınmıştır. Türkülerinde öne çıkan temalar "sevgiliye güzelleme", "atma" olarak ayrı başlıklarda incelenmiş ve "Türkülerde Kadın ve Aile İlişkisi" bağlamında ayrı bir değerlendirmeye gidilmiştir. Karadeniz yöresinde türkülerde geçen kadın adlarının da

incelemeye değer görüldüğü yansıtılmıştır. Türkülere yöresel unsurların yansımalarıyla kadının coğrafi şartlar altında kazandığı toplumsal rolün türkülere yansıyışı verilmiştir.

Mine Ceranoğlu'nun *şebinkarahisar Geleneksel Kadın Giysileri ve şebinkarahisar Geleneksel Kadın Giysi Kültürünü Yaşatan Folklor Elçisi Zeynep Demirbaş* (Karadeniz Sosyal Bilimler, 8(15), ss.137-164, 2016) adlı çalışmada betimsel yöntem kullanılarak yöreye ait özel koleksiyonlardan tespit edilen geleneksel kadın giysileri ve aksesuarları kültürel olarak incelenmiştir. Yörenin geleneksel kadın giysi ve aksesuarlarında kullanılan malzemeler, renkler, uygulanan model, kesim ve süsleme teknikleri betimlenmiştir.

Ümral Deveci ve Gökçen Bilge Kırman'ın *Mehmet Başbuğ'un Resimlerinde Kadınlar* (İdil, 6(40), ss.3583-3600, 2017) adlı çalışmasında ele alınan ressamın eserlerinde kadının renk, duruş, konum, kostüm, duygu, rol ve bağlamla anlamlandırarak üç ana grupta yansıtıldığı tespit edilmiştir. Bu gruplar ise şöyledir: Kurtuluş Savaşında kadınlar, Anadolu kadınları, Orta Asyalı kadınlar. Her bir gruba ait kadın çizimleri fotoğraflarının da yer aldığı makalede halk bilimsel çözümlene gerçeleştirilmiştir.

Begüm Kurt'un *Malatya Yöresi Türkü Metinlerinde Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kadın Algısı* (Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma (JSHSR), 5(22), 2018) adlı çalışmasında sözlü kültür aktarımında kadınların işlevi ve konumu üzerinde durularak elde edilen türkü metinlerinde kadına düşen görev, konum ve özellikler incelenmiştir. Dinleyici ve söyleyici olmak üzere türkülerin icra ortamında rollere giren kadınların toplumsal cinsiyet bağlamında değerlendirilmesi sunulmuştur.

Fevziye Alsaç'ın *Dede Korkut Hikâyelerinde Arketipsel Bir Sembol Olarak Kadın* (Akra Kültür Sanat ve Edebiyat, 6(14), ss.91-122, 2018) adlı çalışmasında; Dede Korkut Hikâyelerinde kadına bakış açısı ele alınmıştır. Dede Korkut Hikâyeleri, Türk milletinin destansı hayatını şifreleyen ve kadını güçlü bir şekilde tasvir eden önemli bir eserdir. Kadın kahramanlar, erkek kahramanlar kadar önemli ve güçlü karakterler olarak karşımıza çıkmaktadır. Hikâyelerde kadın kahramanların rolü, sorunları çözmeye ve erkek kahramanları tamamlama gibi önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Kadın kahramanların özellikleri arketipsel semboller açısından incelenmiş ve Türk kadınının hikâyelerdeki etkin rolü ele alınmıştır. Ayrıca, Dede Korkut Hikâyelerinde kadına

verilen değerin arketipsel sembolizm açısından Türk kültüründeki izleri üzerinde durulmuştur.

Seçil Utma'nın *Türk Kültüründe Kadın Olmak ve Medyada Kadının Temsili* (Uluslararası Sosyal Araştırmalar, 13(70), ss.1076-1083, 2020) adlı makalesi ile kadının medyaya nasıl yansıdığı, ataerkil toplum ile kültürel değerlerin kadını yansıtmadaki etkisi, toplumsal bilincin oluşumunda medyanın etkisi ve kadının tanımı üzerine durulmaktadır. Cinsiyet kavramının tanımlanmasıyla başlanan çalışmada kadının tarihsel gelişimdeki değişimi ve medyanın hayatımıza dâhil oluşuyla birlikte ataerkil toplumda dayatılan kalıpların etkisinden ayrı başlıklar altında bahsedilmektedir.

Hüseyin Aksoy ve Mustafa Duman'ın *Bir Varoluş Serüveni: Geçiş Dönemlerinde Sarıkeçili Yörük Kadının Rolü* (*The Journal of Turkic Language and Literature Surveys* (TULLIS), 5(2), ss.120-135, 2020) adlı çalışmasında yörüklerin yaşam tarzları derleme yönteminden yararlanarak yakından incelenmiştir. Toplanan veriler doğum, evlenme ve ölüme bağlı ritüellerde kadının rolü bakımından değerlendirmelerle birlikte sunulmuştur.

Tülin Gümüş'ün *Kültür Aktarımı ve Kadın: Sözlü Anlatı Türleri Üzerinden Bir Değerlendirme* (YAZIT Kültür Bilimleri, 1(1), ss.10-17, 2021) adlı makalesinde kültürel aktarımın kadınlar aracılığıyla gerçekleşen etkisi sözlü anlatı türleri üzerinden incelenmiştir. Kadınlar, genellikle sesleri ya da müzik aletleri eşliğinde ninni, mani, türkü ve ağıt gibi sözlü anlatım türlerini kullanarak kültürel aktarımı sağlamaktadır. Bu yolla, çocuklar doğdukları toplumun geleneklerini, dini yapılarını, aile içi ilişkileri ve hayatları boyunca yapmaları gerekenleri öğrenirler. Bu çalışmada kadın sesinin ve sözlü kültür unsurlarının kültürel aktarım sürecinde oynadığı role ve kadınların kültürel mirası gelecek kuşaklara aktarmadaki önemine değinilmiştir.

Hüseyin Kudak ve Yağmur Kudak'ın *Milli Folklor Dergisinin Kadının Toplumumuzdaki Cinsiyet Rollerini Açısından İncelenmesi* (Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi (JSHSR), 9(90), 2022) adlı çalışması; kadın çalışmalarına dair dergilerde geliştirilebilecek algı ve yorumların bir örneği olarak önemli bir yer tutmaktadır. Diğer dergilerde yayımlanan kadın çalışmaları da benzer şekilde incelenirse, ortaya çıkan ortak sonuçlarla dergicilikte kadın folklorunun konumu

üzerine bir çalışma yapılabilir ve konu daha iyi anlaşılabilir. Kadın, sosyolojik ve psikolojik açıdan kültürleşmenin tam merkezinde yer almakta, bu durum erkek egemen temaların bile içinde gizli unsurlar barındırmasına neden olmaktadır. Dergilerde yayımlanan birçok makalede, anaerkil toplumun izleri de bir şekilde kendini göstermektedir.

Ahmet Can'ın *Dede Korkut Hikâyelerindeki Kadın Tipleri ve Kadınlar* (Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma (JSHSR), 10(98), ss. 2027–2038, 2023) ve Hatice Kübra Uygur'un *Dede Korkut Hikâyelerinde Kadın Statüsü* (Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu, 2013) adlı eserlerde Dede Korkut hikâyelerinde yer alan kadın karakterler ve Oğuzlarda kadına verilen değer, konum, rol ve Türk aile yapısında kadının görevleri incelenmiştir.

Terane Heşimova'nın *Azerbaycan ve Özbek Türklerine Ait Destanlarda Kadın İmgelerinin Özellikleri* (Orta Doğu Ve Orta Asya-Kafkaslar Araştırma Ve Uygulama Merkezi, 3(2), ss.1-12, 2023) adlı makalesinde ele alınan destanlar üzerinde kadın imgeleri tespit edilerek kadının Türk kültür tarihindeki yeri, topluma yansımaları, geçmişi ve bugünü hakkında değerlendirmeler yapılmıştır.

Sibel Karadeniz Yağmur *Türkiye Cumhuriyeti Döneminde Kadın ve Kadın Âşıklar* (Motif Akademi Halkbilimi, 17(46), ss.830-852, 2024) adlı çalışmasında, Cumhuriyet döneminde kadın haklarındaki gelişmeleri değerlendirmekte ve Cumhuriyet döneminin önde gelen kadın figürlerinin yaşamlarını ve etkilerini incelemektedir. Bu dönemde kadın hakları ve yaşamlarında kayda değer değişiklikler gözlenmiştir, en belirgin olanı ise Medeni Kanun'un yürürlüğe girmesidir. Ayrıca, Cumhuriyet döneminde kadın figürlerin daha fazla öne çıktığı ve kendilerini daha rahat ifade ettikleri gözlemlenmektedir.

Tuğba Bora'nın *20. Yüzyıl Âşık Şiiri Geleneğinde Kadın Âşıklar* (Kültür Araştırmaları, (20), ss.373-385, 2024) adlı makalesinde Behiye Köksel'in 20. "Yüzyıl Âşık Şiiri Geleneği İçinde Kadın Âşıklar" adlı eserinin incelemesi yapılmaktadır. Kadın âşıkların ele alınması ve geleneğe katkıları bakımından eserin önemli bir kaynak olduğu vurgulanmıştır.

2014-2024 Yılları Arasında Yayınlanan Kadın Folkloru Tezleri

Türkiye’de kadın folkloru adlandırmasını içeren yedi adet tez tespit edilmiştir. Ayrıca âşıklık geleneğini kapsayan kadın âşık çalışan araştırmacılar da kadın folkloru bağlamında değerlendirilmektedir.

Uğur Başaran’ın danışmanlığında hazırlanan Ayşegül Çelik’in *Kadın Ağız Türkülerinde Kadın Roller* (Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020) adlı yüksek lisans tezinde sözlü kültür geleneğine toplumsal cinsiyet etkisinde bir değerlendirme yapılarak, araştırmada elde edilen türküler kadına atfedilen cinsiyet rolleri bağlamında sınıflandırılarak sunulmuştur.

Evrin Ölçer Özünel danışmanlığında hazırlanan Neslihan Avcı’nın yüksek lisans tezi *Kadınlık Hâlleri: Bedensel Dönüşümlerin Kadın Folkloruna Yansımaları* (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, 2021), Uğur Durmaz danışmanlığında hazırlanan Ceren Erol’un yüksek lisans tezi; Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Folkloru Bağlamında Alevi Kadının Yeri ve Ritüelleri: Malatya Örneği (Kocaeli Üniversitesi, 2021), Mehmet Ali Yolcu danışmanlığında hazırlanan Selma Aybars’ın yüksek lisans tezi; *Kadın Folkloru ve Toplumsal Cinsiyet Üzerinde Kültürel Kimliğin Etkisi: Tavşanlı İlçesi Dedeler ve Beyköy Örneği* (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, 2019), Mehmet Ali Yolcu danışmanlığında hazırlanan Nilay Ağan’ın yüksek lisans tezi; *Çanakkale Muhacirlerinde Toplumsal Cinsiyetin Temel Belirleyicileri ve Kadın Folkloru* (Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, 2019) adlı çalışmalarda ise kadın folkloru feminizm etkisinde gelişerek antropolojik, sosyolojik alt yapıyla donatılmış disiplinler arası bir görüş literatürüne sahip çalışmalardır. Bu çalışmalar genellikle antropoloji, folklor, cinsiyet çalışmaları, sosyoloji ve edebiyat gibi disiplinler arasında köprüler kurarak farklı bakış açıları sunmaktadır. Kadın folkloru, kadın deneyimlerini, kimliklerini ve güç ilişkilerini ele alarak kadınların yaşadığı toplumsal sorunları anlamaya ve çözümlenmeye olanak sağlar. Bu çalışmalar aynı zamanda feminizm ve cinsiyet eşitliği gibi kavramları da tartışarak kadınların kültürel miraslarının korunması ve değerini vurgular. Kadın folkloru, kadınların deneyimlerini aktarmaya yardımcı olarak toplumda daha fazla görünür olmalarına katkıda bulunabilmektedir. Disiplinler arası yaklaşımlar sayesinde, kadın folkloruna dair daha kapsamlı ve derinlemesine bir anlayış geliştirilebilir. Kadın folklorunun sınırlarının genişletilebilmesi ve odak noktasına yönelen fikirlerin aydınlanabilmesi noktasında halk bilimi çalışmalarını destekleyen çalışmalardır.

Melike Kaplan danışmanlığında hazırlanan Yeşim Çınar'ın *II. Meşrutiyet Döneminde Kadın ve Tiyatro: Musahipzade Celal'in Selma Adlı Tiyatro Metninde Dönüşen Kültür İçinde Kadının Konumu* (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021) adlı yüksek lisans tezinde belli bir tarihi dönemde yazılmış tiyatro oyununda kadının kültürel rolü ve zamanla değişimi üzerine bir inceleme, değerlendirme yapılmıştır.

Töret'in bir diğer doktora öğrencisi Tuğçe Coşkun; *Eskişehirli Âşık Nurşah'ın Hayatı ve Eserleri* (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022) adlı yüksek lisans tez çalışmasını kitap olarak yayınlamıştır (İstanbul: H Yayınları, 2022) Bu eser âşıklık geleneğini sürdürmeyi büyük oranda yitiren Eskişehir ilinin özellikle bir kadın âşığa sahip olması bağlamında kıymet görmektedir. Âşık Nurşah'a ait şiirlerin detaylı olarak incelenmesi yer almaktadır.

Hülya Taş danışmanlığında hazırlanan Burcu Kaya Çakı'nın doktora tezi; *Bursa'da Yaşayan Sosyal Gruplar Arasındaki Toplumsal Cinsiyet Algısı Üzerine Bir İnceleme* (Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022)'de birinci bölümde saha hakkında genel bilgi verildikten sonra ikinci bölümde Türk Toplumunun Değişim Eksenin Kadın başlığı altında kadının toplumsal yerine değinilmiştir. Üçüncü bölümde feminist bakış açısı ile toplumsal cinsiyet incelenmiştir. Son bölümde ise aktarılan bilgiler doğrultusunda saha çalışmasında elde edilen derleme verileri toplumsal cinsiyet açısından değerlendirilmiştir. Örnek üzerinden inceleme ile kadının rolü yorumlanmıştır.

Muammer Mete Taşlıova danışmanlığında hazırlanan Ayşe Buluç'un yüksek lisans tezi; *Beypazarı'nda Kadın Folkloru: El Sanatları Geleneği* (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2023), Esra Bilge Savcı danışmanlığında hazırlanan Naznaz Tawfeq'in doktora tezi; *Irak Erbil Bölgesi Kadın Folkloru Üzerine Bir Araştırma* (İstanbul Üniversitesi, 2022), Tuğrul Balaban danışmanlığında hazırlanan Cemre Çınar'ın yüksek lisans tezi *Mardin'de Kadın Folkloru Savur Örneği* (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, 2021) adlı çalışmalar Türkiye'den seçilen belirli bir alanda kök salmış kadın folkloru ürünlerinin alt başlıklar altında derleme ve inceleme yöntemiyle incelenmesini içermektedir. Bu çalışma türü kadın folklorunun tarihsel

gelişimi ve çevre etkisinde gelişimi üzerinde yoğunlaşarak halk bilimi çalışmalarını destekleyebilmektedir.

Atabey Kılıç danışmanlığında Ayşe Karakoç tarafından hazırlanan *Gaziantep Kent Merkezli Kadın Folkloru Üzerine Bir İnceleme* (Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2024) adlı doktora tezi derleme yöntemi ile belirli bir sahayı incelemiştir ve literatür taramaları ile bağdaştırarak değerlendirmelerle kadın folkloru ögelerini aktarmıştır.

3. 2014-2024 Yılları Arasında Yayınlanan Kadın Folkloru Kitapları

Kadın folkloru üzerine yoğunlaşmış kitaplar sınırlıdır. Bu alan üzerine üniversitelerde açılan dersler göz önüne alındığında ders kitabı olarak kaynaklık edebilecek kitap sayısı oldukça azdır. Bu noktada kadın folklorunun gelişim sürecinin Türkoloji ve halk bilimi kaynakları bakımından düşünöldüğünde geliştirilmesi ve planlandırılması gereken bir alan olduğu yorumu yapılabilir.

Kitaplardan ilki makaleye kaynaklık eden Mehmet Aça'nın yazısı *Türkiye'deki Kadın Folkloru Çalışmaları Üzerine Bir Değerlendirme* (ss.17-31)'nin de içinde yer aldığı editörlüğünü Mehmet Ali Yolcu'nun yapmış olduğu *Kadın Folkloru Kuram ve Yöntem Üzerine Yazılar* (Kömen, 2017)'dir. Adından da anlaşıldığı üzere makalelerden oluşan bu çalışmada kadın folkloru üzerine Türkiye hakkında detaylı çalışmaların yer almaktadır. Kadın folklorunu kuram ve yöntem çizgisinde irdeleyen örnek bir kaynaktır. Daha önce kadın folkloruna kuram ve yöntem bakımından yaklaşan böyle bir çalışma yapılmamıştır. İçerisinde disiplinler arası etkileşimlerle oluşturulan sosyolojik, antropolojik temelli makaleler de yer almaktadır.

Kadın folkloru üzerine güncel kaynak çalışmaları denince akla gelen araştırmacılardan; Mehmet Aça, Mehmet Ali Yolcu ve Mustafa Aça tarafından "TÜBİTAK SOBAG 1001" projesi kapsamında hazırlanan *Toplumsal Cinsiyetin İnşası ve Kadın Folkloru: Balıkesir Örneği* adlı çalışmanın bir ürünü olan *Kadın Folkloru: Statü ve Famaj* (Çanakkale: Paradigma, 2019) adlı kitap gelmektedir. Projenin amacı kadına dair cinsiyetle ilişkili kültürel kod ve örüntülerin toplumdaki işleve etkisini saptayarak sunmaktır. Projede bursiyer öğrencilerin de görev aldığı kitapta belirtilmekle birlikte bölümlerin yazarları ayrı ayrı belirtilmemiştir. İlk bölümde folklor bağlamında toplumsal cinsiyetin inşası başlığı altında kadının giyiminden, davranışına; düşünce

yapısından, gündelik hayatına kadar kadına Türk folklorunda kadına bakış açısı irdelenmektedir. İkinci bölümde geleneksel dünya görüşüne giriş yapan kaynakta, hukuki haklardan ve geçiş döneminde kadının yer aldığı konular aktarılmaktadır. Üçüncü bölümde ise kadının sahnede yer alması yani herhangi bir ürünü ortaya koyma becerisi ve temelleri yer almaktadır. El sanatlarından, halk danslarına kadar kadının özgüveni ve kültürü aktarılmaktadır. Bu çalışmada en çok dikkat çeken husus ise daha önce değinmiş olunan “kadın folkloru çalışmalarına kadınların yaklaşmaları daha uygun görülmektedir” fikrinin çürütülmeye yönelik başarılı görülen bir çalışma olmasıdır. Erkek araştırmacıların elinden çıkan bir kadın folkloru çalışmasına dair yaşanan zorluklar ayrı çalışma kapsamına konu olabilecek niteliktedir.

Mehmet Ali Yolcu'nun editörlüğüyle hazırlanan *Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Folkloru Yazıları* (Çanakkale: Paradigma, 2019) adlı kitap; kadın folkloru çalışmalarında klasik folklor yöntemlerinin dışında yeni derleme, inceleme yöntemleri ve yaklaşımları geliştirilmesi gerektiği düşüncesiyle kaleme alınmıştır. Eser, halk bilimi, sosyoloji, Türk dili ve edebiyatı alanlarında uzman olan akademisyenlerin, kadın örgütlenmesi konusunda önemli çalışmalar gerçekleştiren sivil toplum kuruluşu temsilcilerinin bildiri, makale ve kitap bölümlerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Eserdeki başlıkların birçoğu cinsiyet kavramı üzerinedir. İçeriğe bakıldığında ise cinsiyet kavramı üzerinden kadına değinilerek kadının toplumsal yeri, nasıl değerlendirilebileceği, oluşan sorunlar ve nasıl giderilebileceği üzerinde durulduğu görülmektedir. Halk bilimi araştırma yöntemlerinin kadın folkloru çalışmalarına nasıl uyarlanabileceği ise halk bilimci akademisyenlerin temel meselesidir. Eserde; Şeref Uluocak'ın *Kolektif Kimlik Örüntüsü Entegrasyonu Biçimi Olarak Toplumsal Cinsiyet* (ss.1-13), Berna Ayaz'ın *Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Sanal Akrabalık İlişkilerinin İnşasında Kadının İşlevi: Balıkesir Örneği* (ss.15-25), Derya Özcan'ın *Toplumsal Cinsiyet Ekseninde 'Efsane'leşen Kadınlar* (ss.27-38), Aslı Büyükokutan Töret'in *Toplumsal Cinsiyet Rollerini Bağlamında Eskişehirli Âşık Nurşah'ın Şiirleri Üzerine Bir Değerlendirme* (ss.39-58), Mehmet Aça'nın *Kadın Folkloru Çalışmalarının Sürdürülebilirliği ve İşlevselliğine Dair Bazı Öneriler* (ss.59-64), Mehmet Ali Yolcu'nun *Kadın Folkloru Araştırmalarında Yöntem Sorunları* (ss.65-72), Mustafa Aça'nın *"Toplumsal Cinsiyetin İnşası ve Kadın Folkloru: Balıkesir Örneği" Adlı TÜBİTAK Projesi Üzerine Değerlendirmeler* (ss.73-84), A. Mevhibe Coşar'ın *Dil ve Cinsiyet: Trabzon*

Örneği Üzerine Bir Değerlendirme (ss.85-94), Âdem Koç'un *Geleneksel Kültürün Korunması ve Kadın Emeğinin Değerlendirilmesi: Kastamonu İli Azdavay-Pınarbaşı Örneği* (ss.95-106), Yonca Altındal'ın *Kapalı Kapılar Ardındaki Tayyörlü Kadınlar* (ss.107-126), Cemile Kınacı'nın *Kazak Geleneklerinde Görülen Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Modern Kazak Edebiyatına Yansımaları ve Eleştirisi* (ss.127-150), Gülçin Oktay'ın *Yerli "Jeanne D'arc"lar, Mitleşen Kadınlar: Milli Kimlik Oluşumunda Kadınların Yeri* (ss.151-168), Mustafa Dinç'in *Kadın Merkezli Bir Ritüel Olarak "Hatim Kınası": Çanakkale Örneği* (ss.169-180), İstek Buğu'nun *Kırsal Yörelerde Kadına Yönelik Şiddetin Sosyo-Kültürel ve Psikolojik Nedenleri* (ss.181-186), Fatma Erdoğan'ın *Kadının Görünür Kılınmasında STK'ların Rolü: Çanakkale ELDER-KDM Örneği* (ss.187-199) yazıları yer almaktadır.

Yukarıda bahsedilen eserde (Çanakkale: Paradigma, 2019) Türk halk bilimi araştırma disiplini çerçevesinde hazırlanan; Berna Ayaz'ın *Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Sanal Akrabalık İlişkilerinin İnşasında Kadının İşlevi: Balıkesir Örneği* adlı yazısında toplumsal cinsiyet perspektifinden sanal akrabalık ilişkilerinin nasıl şekillendiği ve bu ilişkilerde kadının rolü üzerinde durulmaktadır. Kadınların, sanal akrabalık ilişkilerinde geleneksel aile yapılarının ve toplumsal rollerin ötesinde nasıl bir işlev üstlendikleri, bu çalışmada ele alınan önemli konulardan biridir. Derya Özcan'ın *Toplumsal Cinsiyet Ekseninde 'Efsane'leşen Kadınlar* başlıklı çalışması, Anadolu efsanelerinde kadın konusunu toplumsal cinsiyet perspektifiyle ele almaktadır. Aslı Büyükokutan Töret'in *Toplumsal Cinsiyet Rollerini Bağlamında Eskişehirli Âşık Nurşah'ın Şiirleri Üzerine Bir Değerlendirme* adlı yazısında Âşık Nurşah'ın şiirlerinde kadın ve erkek rollerinin nasıl temsil edildiği, toplumsal cinsiyet normlarının ve geleneklerinin şiirlerde nasıl yansıdığı tartışılmaktadır. Çalışma, Âşık Nurşah'ın şiirlerinde geleneksel toplumsal cinsiyet anlayışlarının öne çıkıp çıkmadığını, kadın ve erkek karakterlerin temsilinin ne şekilde şekillendiğini analiz eder. Özellikle, kadınların şiirlerdeki yerinin, rolünün ve toplumdaki statülerinin nasıl algılandığı, bunların şiirle nasıl bir etkileşim içinde olduğu üzerinde durulur. Mehmet Aça'nın *Kadın Folkloru Çalışmalarının Sürdürülebilirliği ve İşlevselliğine Dair Bazı Öneriler* adlı çalışmada kadın folkloru araştırmalarının sürdürülebilirliği ve işlevselliği tartışılmakta ve bu alanda yapılacak çalışmaların nasıl daha verimli hale getirilebileceğine dair öneriler sunulmaktadır. Kadın folklorunun sadece geleneksel

bir araştırma alanı olarak kalmaması, aynı zamanda toplumsal dönüşüme katkı sağlayan bir araç olarak kullanılmasının gerekliliğine de dikkat çekilmektedir. Mehmet Ali Yolcu'nun *Kadın Folkloru Araştırmalarında Yöntem Sorunları* adlı yazısında kadın folkloru çalışmalarında karşılaşılan yöntemsel zorluklar ve bu alanda yapılması gereken iyileştirmeler üzerinde durulmaktadır. Yolcu, kadın folklorunun tarihsel olarak erkek egemen bir bakış açısıyla ele alındığını ve bu durumun kadınların kültürel üretimleri ile ilgili yapılan araştırmalarda ciddi eksikliklere yol açtığını vurgulamaktadır. Mustafa Aça'nın "*Toplumsal Cinsiyetin İnşası ve Kadın Folkloru: Balıkesir Örneği*" Adlı TÜBİTAK Projesi Üzerine Değerlendirmeler adlı yazısında kadın folklorunu bütünsel bir bakış açısıyla ele alan ve diğer kültür bilimleri dallarının yöntem ve yaklaşımlarıyla ilişki kurarak geniş bir çerçevede yapılan bir çalışma henüz gerçekleştirilmemesinden doğan eksiklik ile yapılan projenin amaç, yöntem, süreç ve etkilerinden bahsedilmektedir. Âdem Koç'un *Geleneksel Kültürün Korunması ve Kadın Emeğinin Değerlendirilmesi: Kastamonu İli Azdavay-Pınarbaşı Örneği* adlı yazısında kadınların geleneksel kültürdeki rollerini değerlendirilirken, bu kültürün yaşatılmasındaki katkıları ve kadın emeğinin kültürel miras olarak nasıl algılandığı tartışılmaktadır. Aynı zamanda, kadınların geleneksel iş gücüne katılımlarının toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri ve modernleşme süreçleriyle nasıl şekillendiğine de dikkat çekilmektedir. Mustafa Dinç'in *Kadın Merkezli Bir Ritüel Olarak "Hatim Kınası": Çanakkale Örneği* adlı yazısında ele alınan ritüelin yalnızca dini bir anlam taşımadığını, aynı zamanda toplumsal cinsiyet rollerinin, kadın dayanışmasının ve kültürel mirasın bir arada yaşatılmasına hizmet eden bir etkinlik olduğunu Çanakkale örneği üzerinden ortaya koyulmaktadır.

Nükte Sevim Derdiçok'un *Kent ve Kadın: Türk Kültüründe Gün Olgusu* adlı eseri kent bağlamında kadın folklorunu ele alan bir çalışmadır. Eser, yazarın 2022 yılında Mehmet Temizkan danışmanlığında tamamladığı *Kent Folkloru: Kadın Günlerinin Halk Bilimi Açısından İncelenmesi* adlı doktora tezinin kitaplaşmış hâlidir. Türk kültür ve uygulamalarının kadın kadına toplantılarda sözlü kültür öğeleriyle iç içe canlılığını devam ettirdiği ve kent ortamında değişerek sürdürülen kadın günlerine halk bilimsel bir değerlendirme yapılmaktadır.

Tezler bölümünde bahsedilen Naznaz Tawfeq'in doktora tezi; *Irak Erbil Bölgesi Kadın Folkloru Üzerine Bir Araştırma* adlı çalışma ve Tuğçe Coşkun'un *Eskişehirli Âşık*

Nurşah'ın Hayatı ve Eserleri adlı yüksek lisans tezi kitap olarak yayınlanarak kadın folkloru kitap çalışmalarının sayısını ve zenginliğini arttırma yolunda bir girişim olmuştur.

Sonuç

Türkiye'de halk bilimi kapsamında kendine yer bulma sürecinde Kadın folkloru, yalnızca kadın araştırmacılara özgü bir alan olarak görülmesi gibi önyargı ve algılarla karşılaşmıştır. Böyle bir algının oluşum temelinde geleneksel kültürel değerler ve toplum baskısı yer aldığı söylenebilir. Geleneksel kültürde kadını tabulaştıran, doğum sürecini bile gizli tutmayı uygun gören toplum yapısı saha çalışmalarında erkeğe duvar örerek yaklaşmıştır ve derleme süreçlerini zorlaştırabilmiştir. Ancak kadın kadına yapılan samimi sohbet ortamları sayesinde derleme çalışmaları kolaylaştırılabilmiştir.

Kadın çalışmalarında göze çarpan diğer bir husus kadının geçiş dönemi olarak görülen evlenme ve doğum süreçlerinden ibaret bir çizgide araştırılmaya odaklanılmasıdır. Burada her ne kadar kadın çalışmaları sürecinde feminizm etkisi olduğundan bahsedilse de geleneksel kesim görüşüyle çatışma yaşanmaktadır. Çünkü kadını evlilik ve doğum süreciyle tıkayan geleneksel düşüncedir. Feminizm ise kadını toplumda erkekle eşit görerek her alana serpiştirmek ister. Öncelikle kadın folklorunun konu başlıkları, sınırları planlanan çalışmalar hazırlanması tavsiye edilmektedir.

Üniversitelerde kadın folklorunun bir ders olarak verilmeye başlandığı bilinmektedir. Bu doğrultuda ders kitabı ya da bir el kitabı niteliğinde kadın folkloru üzerine kitap çalışmaları, projeler yapılması gereği açıktır. Bu bağlamdaki kaynakların hazırlanması ile sadece öğrencilere destek ve katkı değil, kadının tarihsel gelişiminden kültürel gelişime ve folklorla olan etkilerine değinilmesiyle disiplinler arası bir başucu kaynağı da oluşturulabilecektir.

Kadın folkloru, ataerkil topluma baş eğmeyen ama kadının yerini de anlamlandırmaya çalışan feminizm çalışmalarına bir yol haritası oluşturmaktadır. Aynı zamanda kültürleşme ve çocuk yetiştirme biçimlerinde yeni neslin kadın folkloru çalışmalarına yönelik kitaplarla yönlendirildiği görülmektedir.

Ayrıca; kadın folkloru bağlamında yerel ve ulusal yönetimlerle, kadın dernekleriyle, feminizm ekipleriyle işbirliği içerisinde bulunularak kültürel ortam değerlendirmesi ve şehirlerin kadın folkloru karşılaştırması üzerine nitelikler belirlenebilir. Belirlenen nitelikler doğrultusunda kent kültürüne kazandırılan kadın merkezli ritüel ve kültürel etkinliklerle bilimsel çerçevede anlamlandırılarak, sempozyum, proje, etkinlikler düzenlenerek toplumda yeni bir yer edindirilebilir. Düzenlenen etkinlikler kapsamında akademik denetlemelerle süreli dergiler, kitapçıklar, bildiriler, afişler halka sunularak kadın folkloru yayınlarının topluma kazandırılması sağlanabilir.

İncelenen kadın folkloru çalışmalarına göre; kadın folkloru temalarının kent kültürü üzerinde etkisinin artarak devam ettiği ve 2014-2024 yıllarında sosyal medyanın aktif olarak bireyin yaşamına dâhil olmasıyla dünya çapında yayıldığı görülmektedir. Medya aracılığıyla Batı'dan alınan kültürel etkiler, "akım" ve "moda" gibi etiketlerle kent kültürüne entegre olurken, kadın folkloru çalışmaları sayesinde Türk kültürel değerleri de değişim ve gelişim süreçlerinden geçerek toplumda kabul görmektedir. Bu bağlamda, kadın, kadın ve çocuk, çalışan kadın, eğlence kültüründe kadın gibi temaların kültürel değerlerinin irdelendiği, yapılmış ve yapılabilecek ritüellerin Türk kültüründeki köklerinin değerlendirildiği ve kent kültüründe alabilecekleri formların açıklanacağı bir kitap çalışması, akademik alanda önemli bir katkı sağlayabilecektir.

Kaynaklar

Aça, M. (2017). Türkiye'deki kadın folkloru çalışmaları üzerine bir değerlendirme. (ed: M. A. Yolcu). *Kadın folkloru kuram ve yöntem üzerine yazılar*. Konya: Kömen. ss.17-31.

Aça, M., Yolcu, M. A. & Aça, M. (2019). *Kadın folkloru: Statü ve famaj*. Çanakkale: Paradigma.

Aça, M. (2019). Kadın folkloru çalışmalarının sürdürülebilirliği ve işlevselliğine dair bazı öneriler, (ed: M. A. Yolcu), *Toplumsal cinsiyet ve kadın folkloru yazıları*, Çanakkale: Paradigma Akademi Kitabevi, ss.59-64.

Aça, M. (2019). Toplumsal cinsiyet inşası ve kadın folkloru: Balıkesir örneği, (ed: M. A. Yolcu), *Toplumsal cinsiyet ve kadın folkloru yazıları*. Çanakkale: Paradigma Akademi. ss.73-84.

Ağan, N. (2019). *Çanakkale muhacirlerinde toplumsal cinsiyetin temel belirleyicileri ve kadın folkloru*. [Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi].

Akkoyun, T. (2023). Beden folkloru: Dadaloğlu'nda kadın. *X. Uluslararası Türkoloji Kongresi*.

Aksoy, H. & Duman, M. (2020). Bir varoluş serüveni: geçiş dönemlerinde sarıkeçili yörük kadının rolü. *The Journal of Turkic Language and Literature Surveys (TULLIS)*, 5(2), ss.120-135.

Alsaç, F. (2018). Dede Korkut hikâyelerinde arketipsel bir sembol olarak kadın. *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 6(14), ss.91-122.

Altındal, Y. (2019). Kapalı kapılar ardındaki Tayyörlü kadınlar, (ed: M. A. Yolcu), *Toplumsal cinsiyet ve kadın folkloru yazıları*. Çanakkale: Paradigma Akademi. ss.107-126.

Avcı, N. (2021). *Kadınlık hâlleri: bedensel dönüşümlerin kadın folkloruna yansımaları*. [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi].

Ayaz, B. (2019). Toplumsal cinsiyet bağlamında sanal akrabalık ilişkilerinin inşasında kadının işlevi: Balıkesir örneği, (ed: M. A. Yolcu), *Toplumsal cinsiyet ve kadın folkloru yazıları*, İstanbul: Paradigma Akademi Kitabevi, ss.15-25.

Aybars, S. (2019). *Kadın folkloru ve toplumsal cinsiyet üzerinde kültürel kimliğin etkisi: Tavşanlı ilçesi Dedeler ve Beyköy örneği*. [Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi].

Bahjat Tawfeq, N. (2022). *Irak Erbil bölgesi kadın folkloru*. Çanakkale: Paradigma.

Bars, M. E. (2014). Ak kağan destanında kadın tipi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, S.3/3, ss.94-111.

Bora, T. (2024). 20. yüzyıl âşık şiiri geleneğinde kadın âşıklar. *Kültür Araştırmaları Dergisi* (20), ss.373-385.

Buğu, İ. (2019). Kırsal yörelerde kadına yönelik şiddetin sosyo-kültürel ve psikolojik nedenleri, (ed: M. A. Yolcu), *Toplumsal cinsiyet ve kadın folkloru yazıları*. Çanakkale: Paradigma Akademi. ss.181-186.

Buluç, A. (2023). *Beypazarı'nda kadın folkloru: El sanatları geleneği*. [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi].

Büyükokutan Töret, A. (2013). Kadının dünyasında imecenin bireysel ve toplumsal işlevleri. *VIII. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi: Kültürel Miras*, S.2, Ankara, ss.1075-1094.

Büyükokutan Töret, A. (2015). Kadın merkezli geleneksel sosyal mekânların sanal ortama aktarılmasına bir örnek: Kadınlar kulübü. *Halk Kültüründe Kadın Uluslararası Sempozyumu*, (1), Şanlıurfa.

Büyükokutan Töret, A. (2017). Geleneksel doğuma hazırlık uygulamalarının günümüz kent toplumuna evrimine bir örnek: "Bebek kutlama partisi". *folklor/edebiyat*, 23(90), ss.133-150.

Büyükokutan Töret, A. (2017b). Geleneksel Türk düğünlerinde "oyuna kaldırıcı kadınlar": Bireysel ve toplumsal işlevleri. *Turkish Studies*, 12(15), ss.161-174.

Büyükokutan Töret, A. (2017c). Kadının toplumsal cinsiyet rollerinin Türk halk ninnilerine yansımaları. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaşî Veli Araştırma*, (81), ss.173-191.

Büyükokutan Töret, A. (2018). Aynı şehirde yaşayan kadınların buluştuğu bir sanal ortam: Eskişehirli hanımlar mekânı. *Motif Vakfı Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu*, Çanakkale, ss.181-191.

Büyükokutan Töret, A. (2018b). Geleneksel cinsiyet tayini uygulamalarının günümüz kent toplumuna evrimine bir örnek: "Cinsiyet partileri". *folklor/edebiyat* 24(16), ss.103-118.

Büyükokutan Töret, A. (2019). Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında Eskişehirli âşık Nurşah'ın şiirleri üzerine bir değerlendirme. *Toplumsal cinsiyet ve kadın folkloru yazıları*, Çanakkale: Paradigma Akademi, ss.39-57.

Büyükokutan Töret, A. (2020). Eğitimli ve meslek sahibi kentli annelerin toplumsal cinsiyet algılarının güncel durumuna dair bir değerlendirme: Eskişehir örneği. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar*, 8(23), ss.216-243.

Büyükokutan Töret, A. (2020b). Kent kökenli kadın eğlencelerine yeni bir örnek: Kerem'le kız kıza. *Folklor/edebiyat*, 26(3), ss.647-670.

Büyükokutan, Töret, A. ve Özdemir, T. (2021). Kentli kadının doğum sürecindeki destekçisi: doula. *Türk Kültürü*. 2021/2, 59(14), 2, ss.121-135.

Büyükokutan Töret, A. & Özdemir, T.(2022). Eskişehir'de bir sağaltma ocağı: Albastı. *Motif Akademi Halkbilimi*, 15(39), ss.677-690.

CAN, A. (2023). Dede Korkut hikâyelerindeki kadın tipleri ve kadınlar. *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma (JSHSR)*, 10(98), ss.2027–2038.

Ceranoğlu, M. (2016). Şebinkarahisar geleneksel kadın giysileri ve Şebinkarahisar geleneksel kadın giysi kültürünü yaşatan folklor elçisi Zeynep Demirbaş. *Karadeniz Sosyal Bilimler*, 8(15), ss.137-164.

Coşar, A. M. (2019). Dil ve cinsiyet: Trabzon örneği üzerine bir değerlendirme, (ed: M. A. Yolcu), *Toplumsal cinsiyet ve kadın folkloru yazıları*. Çanakkale: Paradigma Akademi. ss.85-94.

Coşkun, T. (2023), Eskişehirli bir âşık-Âşık Nurşah (monografi-derleme-tasnif), İstanbul: H.

Çakı Kaya, B. (2022). *Bursa'da yaşayan sosyal gruplar arasındaki toplumsal cinsiyet algısı üzerine bir inceleme*. [Doktora Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi].

Çelik, A. (2020). *Kadın ağzı türkülerde kadın rolleri*. [Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi].

Çınar, C. (2021). *Mardin'de kadın folkloru "Savur örneği"*. [Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi].

Çınar, Y. (2021). *II. Meşrutiyet döneminde kadın ve tiyatro: musahipzade Celal'in Selma adlı tiyatro metninde dönüşen kültür içinde kadının konumu*. [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi].

Çobanoğlu, Ö. (2018). *Halkbilimi kuramları ve araştırma yöntemleri tarihine giriş*. Ankara: Akçağ.

Derdiçok, N. S. (2023). *Kent ve kadın: Türk kültüründe gün olgusu*. Çanakkale: Har Akademi.

Deveci, Ü. & Kırman, G. B. (2017). Mehmet Başbuğ'un resimlerinde kadınlar. *İdil*, 6 (40), ss.3583-3600.

Deveci, Ü. (2016). Karadeniz türkülerinde kadın olmak. 5. *Uluslararası Canik Sempozyumu: Geçmişten Günümüze Şehir ve Kadın*, ss.155-161.

Dinç, M. (2019). Kadın merkezli bir ritüel olarak "hatim kınası": Çanakkale örneği, (ed: M. A. Yolcu), *Toplumsal cinsiyet ve kadın folkloru yazıları*. Çanakkale: Paradigma Akademi. ss.169-180.

Dönmez, S. (2018). Dede Korkut kitabı bağlamında eski Türklerdeki hanım anlayışı. *Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*, 5/1, ss.11-30.

Erdoğan, F. (2019). Kadının görünür kılınmasında STK'ların rolü: Çanakkale ELDER-KDM örneği, (ed: M. A. Yolcu), *Toplumsal cinsiyet ve kadın folkloru yazıları*. Çanakkale: Paradigma Akademi. ss.187-199.

Erol, C. (2021). *Toplumsal cinsiyet ve kadın folkloru bağlamında alevi kadının yeri ve ritüelleri: Malatya örneği*. [Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi].

Fedakâr, P. & Derdiçok, N. S. (2016). Meslek folkloru bağlamında kıyı Ege kadın balıkçı folkloru. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 19(36), ss.95-106.

Gümüş, T. (2021). Kültür aktarımı ve kadın: sözlü anlatı türleri üzerinden bir değerlendirme. *YAZIT Kültür Bilimleri*, 1(1), ss.10-17.

Heşimova, T. (2023). Azerbaycan ve Özbek Türklerine ait destanlarda kadın imgelerinin özellikleri. *Orta Doğu Ve Orta Asya-Kafkaslar Araştırma Ve Uygulama Merkezi*, 3(2), ss.1-12.

Kaderli, Z. (2017). Deliorman Türk kadın toplumunda kadın cinselliğini baskılayıcı sosyo-kültürel söyleme meydan okumanın müzikal yolları: Yalabık çoban ve değirmenci dayı türküleri. *Turkish Studies*, 12(22), ss.413-430.

Karadeniz Yağmur, S. (2024). Türkiye Cumhuriyeti döneminde kadın ve kadın âşıklar. *Motif Akademi Halkbilimi*, 17(46), ss.830-852.

Karakoç, A. (2024). *Gaziantep kent merkezli kadın folkloru üzerine bir inceleme*. [Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi].

Kınacı, C. (2019). Kazak geleneklerinde görülen toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin modern Kazak edebiyatına yansımaları ve eleştirisi, (ed: M. A. Yolcu), *Toplumsal cinsiyet ve kadın folkloru yazıları*. Çanakkale: Paradigma Akademi. ss.127-150.

Kırkpınar, L. (1999). *Türkiye’de toplumsal değişme ve kadın*. İzmir: Zeus Kitabevi.

Korkmaz, M. A. (2021). Giresun, Ordu ve Trabzon yöresi türkülerinde kadın ve fındık folkloru “Fındık toplayan gelin!”. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 9(1), ss.146 -175.

Koç, A. (2019). Geleneksel kültürün korunması ve kadın emeğinin değerlendirilmesi: Kastamonu ili Azdavay-Pınarbaşı örneği, (ed: M. A. Yolcu), *Toplumsal cinsiyet ve kadın folkloru yazıları*. Çanakkale: Paradigma Akademi. ss.95-106.

Kudak, H. & Kudak,Y. (2022). Milli Folklor dergisinin kadının toplumumuzdaki cinsiyet rolleri açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma*, 9(90), ss.2522-2528.

Kurt, B. (2018). Malatya yöresi türkü metinlerinde toplumsal cinsiyet bağlamında kadın algısı”, *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma*, 5(22), ss.1002-1014.

Oktay, G. (2019). Yerli "Jeanne D'arc"lar, mitleşen kadınlar: milli kimlik oluşumunda kadınların yeri, (ed: M. A. Yolcu), *Toplumsal cinsiyet ve kadın folkloru yazıları*. Çanakkale: Paradigma Akademi. ss.151-168.

Özcan, D. (2019). Toplumsal cinsiyet ekseninde ‘efsane’leşen kadınlar, (ed: M. A. Yolcu), *Toplumsal cinsiyet ve kadın folkloru yazıları*, İstanbul: Paradigma Akademi Kitabevi, ss.27-37.

Özdemir, T. (2022). Eskişehir kent kültüründe bekârlığa veda partileri. Eskişehir çekim bahçesi örneği. *Uluslararası Toplum ve Kültür Araştırmaları Sempozyumu-4*. Çanakkale: 6-7 Ekim 2022.

Özdemir, T. (2021). Muttalip köyü (Eskişehir) düğünlerinde giyilen geleneksel kadın giysileri, 2. *Motif Uluslararası Genç Halk Bilimciler ve Türk Dünyası Kongresi Bildiri Kitabı*. 19-21 Şubat 2021.

Uluocak, Ş. (2019). Kolektif kimlik örüntüsü entegrasyonu biçimi olarak toplumsal cinsiyet: olan ve olması gereken boyutları ile metodolojik ve sosyo-etik bir çerçeve önerisi, (ed: M. A. Yolcu), *Toplumsal cinsiyet ve kadın folkloru yazıları*, Çanakkale: Paradigma Akademi, ss.1-13.

Tawfeq, N. (2022). *Irak Erbil bölgesi kadın folkloru üzerine bir araştırma*. [Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi].

Utma, S. (2020). Türk kültüründe kadın olmak ve medyada kadının temsili. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar*, 13(70), ss.1076-1083.

Uygur, K. (2023). Dede Korkut hikâyelerinde kadın statüsü. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu*.17-19 Mayıs 2023, Saraybosna Hersek.

Yolcu, M. A. (2017). Giriş: Kadın folkloru üzerine. (Ed: M. A. Yolcu). *Kadın folkloru kuram ve yöntem üzerine yazılar*. Konya: Kömen. ss.1-16.

Yolcu, M. A. (2019). Kadın folkloru araştırmalarında yöntem sorunları, (ed: M. A. Yolcu), *Toplumsal cinsiyet ve kadın folkloru yazıları*. Çanakkale: Paradigma Akademi. ss.65-72.

FİNANS: Bu çalışmanın yürütülmesinde herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

ÇIKAR ÇATIŞMASI BEYANI: Yazarlar, bu çalışmayı etkileyebilecek finansal çıkarlar veya kişisel ilişkiler olmadığını beyan eder.

YAZAR KATKILARI: Yazar, makalenin tümünü katkılarıyla oluşturmuştur.

ETİK ONAY BEYANI: Bu çalışmada Yerel Etik Kurul Onayına gerek duyulmamıştır.

VERİ KULLANILABİLİRLİK BEYANI: Bu çalışmada kullanılan verilere yazardan talep üzerine erişilebilir.

FINANCE: No financial support was received for the conduct of this study.

CONFLICT OF INTEREST STATEMENT: The authors declare that there are no financial interests or personal relationships that may influence this study.

AUTHOR CONTRIBUTIONS: The author has contributed to the manuscript in its entirety.

ETHICAL APPROVAL STATEMENT: Local Ethics Committee Approval was not required for this study.

DATA AVAILABILITY STATEMENT: The data used in this study are available upon request from the author.

Bu eser Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.
(This work is licensed under a Creative Commons Attribution Non Commercial 4.0 International